

CERKVENI GLASBENIK

GLASILO CECILIJINEGA DRUŠTVA V LJUBLJANI

STEVILKA 1., 2.

JANUAR, FEBRUAR 1926

LETNIK XLIX.

Izhaja šestkrat na leto kot dvomesečnik. Cena listu z glasbeno prilogo vred 35 Din, za dijake 20 Din, za Italijo 40 Din, za Ameriko 1 dolar. Uredništvo in upravnništvo: Pred škofijo 12/I.

Fr. Ferjančič:

O VAŽNOSTI DINAMIKE PRI PETJU.

V novejšem času se kaj rado poudarja, kako zelo napreduje petje pri nas. No, da smo se Slovenci na glasbenem polju precej razgibali, o tem ni dvoma. Trdim pa, da bi bili uspehi mnogo sijajnejši, ako bi imeli več dobrih dirigentov.

Ne oziraje se na one, ki zbog slabe plače nalašč zanemarjajo svojo dolžnost ter se ravnaajo po znanem izreku „za malo penezov malo muzike“, rečem, da nekaterim dirigentom manjka zadostne glasbene izobrazbe; pregovor pravi, da česar človek sam nima, tudi drugim dati ne more. Drugi — in teh je morda še več — so sicer glasbeno dovolj izobraženi, toda manjka jim one vztrajne energije, ki je bistvena lastnost dobrega dirigenta. Mnogi vzamejo vso stvar prelahko, zadovoljni so že, ako gre petje le tako na pol dobro, zato pa se tudi ne potrudijo, da bi privedli svoje pevske zборе na ono višino, do katere bi se lahko povzpeli, ako bi le dirigentje bili res močje na svojem mestu.

Sicer ni moj namen, opozarjati s temi vrsticami naše pevovodje in pevske zборе na vse razne nedostatke, ki — kakor coklja — ovirajo glasbeni napredek. Na nekaj bi pa le rad opozoril, na kar se žalibog še vedno premalo pazi, kar je pri lepem petju kot „conditio sine qua non“ neobhodno potrebno. V mislih imam namreč dinamiko, ki igra ravno pri petju tako važno vlogo, naj je že petje svetno ali cerkveno.*

Menda mi ni treba še le na široko razkladati, kaj je dinamika. Ta izraz prihaja od grške besede „dínamis“, kar pomenja po naše „moč“. Dinamika v glasbi obsega torej oni del nauka o glasbenem prednašanju, ki se nanaša na razno stopnjevanje tonove moči od „pianissimo“ do „fortissimo“. Pravilno uporabo tega stopnjevanja štejemo k najimennitnejšim in najbolj učinkujočim sredstvom glasbene umetnosti; dà, dinamika je duša glasbe. Naj ima pevski zbor še tako izvrsten glasovni material, naj pevci še tako dobro zadenejo, ako se pa ne pazi na dinamiko, je petje dolgočasno žaganje in ostane brez posebnega vtisa.

* Z dinamiko je v najtesnejši zvezi tudi agogika. S tem izrazom, ki ga je prvi vpeljal nemški glasbeni teoretik Hugo Riemann, se zaznamuje pohitevanje in zadrževanje v glasbi. Kajpada mora dirigent vzporedno z dinamiko skrbno upoštevati tudi agogiko.

Glede dinamike torej morajo pevci dobro ločiti in pravilno proizvajati vse razne stopnje tonove moči, kakor jih zahteva n. pr. „fortissimo“, „forte“, „mezzoforte“, „piano“, „pianissimo“. Nekateri pevski zbori poznajo gledé dinamike samo dva registra, „forte“ in „piano“; vse druge stopnje tonove moči so jim skoraj docela neznane. Seveda je to velika pomanjkljivost, ki jo mora pevovodja na vsak način izboljšati.

K dinamiki spada tudi to, da zna pevski zbor s tonovo močjo pravilno naraščati in odnehavati, ali z drugimi besedami, da zna pravilno proizvajati „crescendo“ (beri „krešendo“) in „decrescendo“ (beri „dekrešendo“). To pa nikakor ni tako lahko, kakor bi kdo mislil. Le redki so pevski zbori, ki bi bili v tej umetnosti res dobro izvežbani. Naraščanje, oziroma odnehanje se mora vršiti polagoma brez vsakega zadiranja in butanja, in sicer čez vse vmesne stopnje tonove moči. K temu je treba mnogo in vztrajnih vaj na raznih zgledih. Pevovodja pa naj se nikar ne straši truda s takimi vajami in naj ne bo pri tem nikdar površen, kajti v mojstrskem krešendiranju in dekresendiranju tiči — rekel bi — glavna skrivnost lepega petja, pa tudi bistvena lastnost dobrega pevskega zbora.

Resnica je, da se pri petju — zlasti še pri cerkvenem — navadno preveč vpije in da se vobče premalo upošteva dinamika. Naj se vendar pevcem pojasni, da cerkveno petje je molitev. Ali je pa treba res tako vpiti, da sliši Bog našo molitev? Pobožno, duhovito „piano“-petje vpliva na človeško in gotovo tudi na božje srce mnogo bolj, kakor pa brezmiselno in nepobožno kričanje. Dirigentova naloga torej je, da tako neestetično vpitje z vso energijo pobija ter vpelje dinamično pravilno pevanje.

Da se pa dinamika more pravilno proizvajati, je treba k temu zadostnih pevskih vaj. „Prima vista“ peti in ob enem tudi dinamiko vseh skozi upoštevati, ni lahko mogoče.

Sicer pa mora najprej dirigent sam vsako skladbo dobro preštudirati tudi gledé dinamike. V dobi starih mojstrov, ki niso svojim skladbam pridevali nikakih dinamičnih znamenj, je bilo to dirigentu mnogo težje nego dandanes, ko so skladbe večinoma od skladateljev samih opremljene s celo kopico raznovrstnih dinamičnih znamenj in migljajev. Seveda bo duhovit dirigent kljub temu našel v skladbi še marsikaj, česar skladatelj sam ni zaznamoval, na kar pa bo le opozoril svoj pevski zbor.

Ko si je tako dirigent o dinamičnem prednašanju kake skladbe popolnoma na jasnem, mora pa tudi od svojega pevskega zbora z vso odločnostjo zahtevati, da proizvaja skladbo docela po njegovih intencijah. In tu ne sme tudi v navidezno malenkostnih rečeh čisto nič popustiti. Nobena dinamična napaka ne sme iti mimo njega neopažena in nepopravljena.

Včasih se nahaja v zboru kak pevec, kaka pevka, ki se zaveda, da je nekoliko več od drugih, bodisi po večji glasbeni izobrazbi, bodisi po lepšem glasu. Rado se primeri, da sili tak pevski član vedno v ospredje ter hoče druge preglasiti. Tega ne sme trpeti dirigent za nobeno ceno. Vsi se morajo enako pokoravati njegovi taktirki, skladba se mora glasiti

kakor iz enega liva, razen če je včasih skladba sama taka, da stopa kak glas v ospredje, kar se pa le redkokrat dogaja in mora v vsakem posameznem slučaju dirigent sam to določiti.

Le s tako doslednostjo, rekel bi železno energijo bo pevovodja privedel svoj pevski zbor do tega, da bo skrbno pazil na dinamična znamenja ter tako vedno bolj napredoval v pevski umetnosti.

Kaj vse premore dinamika, nam je že pred več kot tridesetimi leti pokazal sloviti ruski pevec in dirigent Argenew Slavjanski, ki je s svojim mnogoštevilnim in izvrstno izvežbanim pevskim zborom prepotoval ne le Rusijo, temveč tudi zapadno Evropo in severno Ameriko ter si je pridobil svetovno slavo. Koncertiral je s svojim zborom tudi v Ljubljani. Kar mi je pri tem zboru najbolj ugajalo, je bila zopet krasna dinamika, kakršne sicer človek ne sliši pogostoma. Peli so večinoma ruske narodne pesmi. V več skladbah je Slavjanski sam predpeval, zbor pa ga je „pianissimo“ spremljal oziroma mu odpeval. In „pianissimo“ v tako velikanskem zboru se sliši mnogo lepše, kakor pa v maloštevilnem zboru. Na to pa je zbor zopet zagrmel v mogočnem „fortissimo“, da se je kar dvorana tresla, tresla pa tudi duša poslušalčeva. Kako krasno je znal zbor krešendirati in dekrešendirati! V preprosti pesemci „Ej uhnem“ se je zadnji odstavek pogostoma ponavljal, toda vedno bolj tiho, slednjič ga je človek slišal samo v domišljiji, kakor da bi se ves spev izgubil v sinji daljavi. Nekatere ruske pesmice so bile sicer zelo preproste, toda ožarjene z lučjo čudotvorne dinamike so bile naravnost krasne in človek bi jih poslušal noč in dan. Na me je napravil Slavjanskega zbor s svojo neprekosljivo dinamiko velikanski vtis, ki se tudi še sedaj po tolikih letih ni čisto nič zbrisal v mojem spominu. Mimogredé omenjam, da me je ravno Slavjanski s svojim zgledom nagnil, da sem takoj po onem koncertu priredil za solo in zbor „Sijaj solnčice“, pozneje pa v istem duhu še mnogo drugih, kakor n. pr. „Rožic ne bom trgala“, „Solnce čez hribe gre“, „Rožmarin“, „Zdihljaji slepega“, „Na vrtu“ in dr.

Skoro istodobno kot Slavjanski je nastopil v Ljubljani drug izboren dirigent, ki je našo širšo javnost še bolj seznanil s krasoto pevske dinamike; bil je to gospod Matej Hubad, vrli pevovodja in ustanovitelj mnogoštevilnega pevskega zbora „Glasbene Matice“. S kolikim navdušenjem in veseljem smo se tedaj udeleževali njegovih koncertov! In privlačna moč njegovega pevskega zbora je bila zopet ona nedosegljiva dinamika, kakršno je znal pričarati samo Hubad s svojo čudodelno palico — taktirko.

Vrhunec v dinamiki je po mojem mnenju dosegel g. Hubad s svojim dunajskim koncertom. Sicer onega koncerta na Dunaju nisem slišal, slišal sem pa koncert z istim sporedom, ki ga je proizvajala „Glasbena Matica“ neposredno pred odhodom na Dunaj. In tedaj se mi je zdela dinamika tako dovršena, da si kaj boljšega sploh nisem mogel želei. Seveda je g. Hubad zbral takrat okrog sebe vse najboljše slovenske pevske moči, impozanten pevski zbor, ki je štel 53 sopranov, 50 altov, 37 tenorjev in 49 basov; v tem zboru je bilo več starejših, v dinamiki že prej izborna

izsolanih pevcev in pevk, ki so v umetniške višine potegnili za seboj tudi vse druge mlajše pevske moči.

Tak velikanski pevski zbor obvladati ni lahka reč. In vendar kako je tudi ta ogromni zbor voljno sledil vsakemu dirigentovemu migljaju, kako idealno lepo je proizvajal „pianissimo“, „crescendo“ in „decrecendo“! Pač sta se dirigent in ves pevski zbor dobro zavedala prevažnega trenutka, ko poneseta slovensko pesem pred glasbeno razvajene Dunajčane! Odtod ona velikanska pozornost na vsako še tako naznatno malenkost; odtod pa tudi velikanski uspeh onega koncerta! V žaru neprekosljive dinamike so se nam nad vse krasne zdele že čisto navadne narodne in ponarodele pesmice, kakor na pr. „Je pa davi slan'ca pala“, „Prišla je miška“, „Škrjanček poje“, „Luna sije“ in druge. Dà, s tem in z drugimi svojimi koncerti si je g. Hubad stekel nevenljivih zaslug, ker je silno vplival na splošno izboljšanje slovenskega petja. Drugi pevski zbori s svojimi dirigenti so krenili za njim, nastalo je med pevskeimi zbori veselo tekmovanje in pevska umetnost se je od tedaj pri nas očitvidno dvigala od dne do dne. In ko bi g. Hubad ne imel nobenih drugih zaslug, kakor edino le to, da je s svojim zgledom pokazal slovenskim pevskeim društvom in njihovim dirigentom skrivnostno pot v bajne vrtove krasne dinamike in umetnostnega glasbenega prednašanja, bi bila to zadostna zasluga, da bi njegovo ime vsekdar z zlatimi črkami blestelo v slovenski glasbeni zgodovini in da bi mu bil slovenski narod za vedno hvaležen.

G. Hubad pa s svojimi umetniškimi koncerti ni vplival samo na pevske zборе in dirigente, temveč tudi na naše skladatelje. Brez dvoma je bil pevski zbor „Glasbene Matice“ pod Hubadovim vodstvom našim skladateljem v veliko vzpodbudo, da so se lotili čedalje umetnejših skladb. Prepričan sem, da bi se na pr. g. p. Hugolin Sattner ne lotil tako lahko onih velikih del, ki jih je tako sijajno izvršil, ako bi ne imel v g. Hubadu in njegovem zboru zagotovila, da se bodo njegova umetna dela tudi res umetniško proizvajala. In isto velja po mojem mnenju tudi o gg. Lajovcu, Adamiču in drugih, ki so se zbirali okrog dr. Gojmir Krekovih „Novih akordov“.

Vpliv g. Hubada sega torej mnogo dlje, kakor bi morda kdo na prvi pogled mislil. Zato pa vsa čast g. Hubadu, ki je vsestransko toliko pripomogel k procvitu naše glasbe!

Toda — ker pišem v „Cerkvenem Glasbeniku“ — poreče morda kdo: „Pokaži nam sedaj še katerega izbornega cerkvenega dirigenta, ki nam bodi vzor!“ Dobro, hočem tudi s tem postreči. Izbrati pa hočem za zgled dirigenta, ki je že v večnosti in se torej ni bati, da bi se zaradi naše pohvale vtegnil kako prevzeti.

Ko sem pred kratkim pregledoval nekatere starejše letnike našega glasila, sem naletel na več dopisov iz Maribora, ki vsi hvalijo kot izvrstnega dirigenta pokojnega g. Ljudevita Hudovernika, vikarja in obenem glasbenega vodjo v mariborski stolnici. Meni je g. Hudovernik znan le po nekaterih njegovih skladbah; dirigirati ga nisem nikdar videl. Omejujem

se torej v tem spisu le na to, kar sem našel o pokojnem g. Hudoverniku v „Cerkv. Glasbeniku“.

Za mariborsko stolnico je popolnoma na novo ustanovil mogočen pevski zbor, broječ nad šestdeset pevcev in pevk. Ta zbor je g. dirigent dvignil na tako visoko stopnjo, da neki dopisnik piše: „Dà, smem reči: cecilijski zbor v Mariboru je prvi med vsemi pevskimi zbori!“ In drugje zopet beremo: „Srečna se mora pač šteti mariborska stolnica, da ima takega kapelnika!“ V dopisih se hvali neumorna delavnost in pridnost g. dirigenta. Dasi je bil slabotnega zdravja in kot stolni vikar že itak preobložen z raznimi stanovskimi opravili in cerkvenimi govori, je kljub temu imel s svojim zborom pevske vaje vsak večer, izvzemši le sobote in nedelje. In vse to iz samega navdušenja za dobro stvar; dà, kot pravi idealist, ki pozabi sam náse, le da služi stvari, je še vsako leto iz svojega žepa potrošil za notni materijal tri — do štiristo goldinarjev. G. Hudovernik je bil sicer tudi skladatelj, a vendar v prvi vrsti dirigent.

G. p. Hugolin Sattner, sam izboren dirigent, mu je o njegovi smrti napisal lep nekrolog, v katerem beremo med drugim: „Da si je bil g. Ljudevit skladatelj, vendar je rajši izvajal, kar so skladali drugi, izvajal na najumetnejši način. Ljudevit je proučaval vsako novo skladbo najprej v svoji sobi pri harmoniju in kadar mu je prešla v meso in kri, šel je z njo v vežbalno dvorano in pilil in likal, kakor podobar klesa soho in jo lika. Seveda je to delovanje silno prevzelo njegove čutnice in dostikrat, kadar je razborito vodil na koru kako večjo skladbo, so ga morali skoraj nesti v njegovo stanovanje“.

Pri pevskih vajah je bil zelo natančen; bile pa so njegove vaje silno zanimive in poučne. Pokojni g. Miroslav Tomec, ki je bil sam skladatelj in organist, pa je pozneje v Mariboru kot pevec sodeloval v Hudovernikovem zboru, piše o teh vajah tako-le:

„Pri teh vajah sem prišel do spoznanja in popolnega prepričanja, da vse to, kar znam in vem o cerkveni glasbi, osobito še o dirigovanju, je le prazen in puhel nič. Nad 15 let sem gojil v Št. Vidu zares strogo cecilijsko petje, ki je slovelo po vsej deželi, a priznati moram, da me je celo sram, ako se spomnim, da sem se kdaj ponašal z našim petjem. ... Pred vsem se pazi na čisto in pravilno izgovarjanje liturgičnega teksta, na deklamatorično predavanje i. t. d. Koliko pazljivosti pa je treba pri petju, to je treba le priča biti pri taki skušnji, popisati se to ne dá; moral bi napisati celo knjigo. Skoraj niti en takt se ne izpoje, da bi vmes ne bilo polno znanstvenih, temeljitih in kritikujočih opazk, tako da si človek skoraj ne upa odpreti ust. Brezmejna skrb se obrača na pp in ff. Mislite, da se sme zapeti tako, kakor smo to navajeni slišati? Kaj še! Tu je treba zatajevanja in premagovanja, prav pokoriti se mora pevec, ki je doslej vaje le kričati in vpiti na vse grlo. Tu se gleda v resnici, da bi se pelo „krasno“ in „precizno“, katera dva izraza razni dopisovalci v slovenske liste, omenjajoč cerkveno petje tu ali tam, tolikrat tako brezvestno in brez vsega pomisleka rabijo — v

škodo in propad resnično lepi cerkveni glasbi..... Iz ust našega kapelnika ni slišati pohvale, ampak same rezke in trde opazke, seveda izgovorjene v polni milobi in prizanesljivi ljubeznivosti. Enkrat smo bili pač tudi pohvaljeni; tedaj se je nasmehnil g. kapelnik ter rekel: „No, hvala Bogu, danes ste vendar enkrat vsaj polkrščansko dobro zapeli.“ In tako laskavo (?) pohvalo so morale slišati vse dame in pevci, med njimi nekateri sloveči in temeljito izvežbani. In koliko doseže preč. g. kapelnik s tako trdobo in brezobzirno strogostjo? Prav veliko, skoraj vse. Vsi pevci so na vso moč pazljivi in se trudijo, da po njegovi volji vestno in umetno pojejo ter da ga vsi globoko spoštujejo in mu izkazujejo popolno pokorščino.“

Toliko iz dopisa g. Tomca. Neki drug dopisnik pa omenja tudi, kako lepo petje v stolnici pospešuje obisk službe božje; piše namreč: „Veselo je tudi, kako prekrasno petje privabi veliko ljudi v hišo Gospodovo. Ne samo, da se mnogobrojni pevci in pevke, ki so iz najboljših mestnih obitelji, udeležujejo božje službe in večjih pobožnosti, ampak tudi taki ljudje, ki sicer redko vidijo cerkev znotraj...“

Že iz teh kratkih odlomkov ni težko spoznati, da je bil blagi g. Hudovernik res dirigent po volji božji. Bog daj mnogo takih dirigentov in pevska umetnost se bo pri nas dvignila še mnogo višje! —

Na nekaj bi pa še rad opozoril naše pevovodje, da namreč na pravilno dinamiko in umetniško proizvajanje ne pazijo samo v izrednih prilikah, na pr. ko je treba nastopiti pri kakem koncertu, temveč vsekdar in tudi pri najnavadnejših pesmicah. Pevcem mora prejeti v meso in kri, da dinamičnih predpisov nikdar nikoli ne prezirajo, ker na ta način pridobi silno veliko vsaka še tako preprosta pesmica.

Bilo je precej let še pred svetovno vojno, ko me je v Ljubljani menda prvo postno nedeljo obiskal drag tovariš-duhovnik z Goriškega. Dotični gospod je bil glasbeno vrlo izobražen in je v svoji župniji sam učil cerkveno in svetno petje. Ker je ravno takrat vabilo h glavni službi božji v stolnici, je šel tudi on v stolnico, da bi slišal stolni pevski zbor. Peli so enoglasni koral brez spremljanja, gradual in ofertorij štiriglasno, po povzdigovanju pa so navrgli čisto navadno „O salutaris hostia“ iz Cecilije, tudi štiriglasno. Peli pa so ta preprosti spev dinamično tako dovršeno in krasno, da je bil dotični tuji gospod ves presenečen. Ko se je po sv. maši vrnil k meni, je rekel: „Bogvedi kolikrat smo tudi pri nas že peli isti „O salutaris hostia“, toda naše proizvajanje ni bilo niti senca tega, kar sem slišal danes v stolnici“.

Glejte, isti spev tu in tam, in vendar kolika razlika! Dà, to stori v prvi vrsti pravilna dinamika.

Zato naj se vsak dirigent resno vpraša, kako je glede dinamike z njim in njegovim pevskim zborom? Ako si v tem oziru ne more dati dobrega izpričevala, naj ve, da je slab dirigent in njegov pevski zbor še na zelo nizki stopnji. Začne naj s podvojeno energijo svoj zbor piliti v tem zmislu, kakor sem tu napisal, in v kratkem se bodo pokazali

prekrasni sadovi. Hvala Bogu, da imamo tudi še dandanes dokaj izbornih cerkvenih dirigentov v Ljubljani in drugod, ki so po večini itak dovolj znani in mi jih ni treba tu imenoma naštevati. Želim pa, da bi se njihovo število vedno bolj množilo, da bi na vsakem cerkvenem koru zavladovalo dinamično pravilno petje, ker le potem bo mogoče upravičeno govoriti o splošnem napredku cerkvenega petja pri nas.

Stanko Premrl:

NUJNO RAZMIŠLJANJE O NAŠI CERKVENI GLASBI.

Zadnji čas nam nudi mnogo snovi za resno razmišljanje o naši cerkveni glasbi. Treba je ugotoviti to in ono ter razčistiti razne pojme, da si bomo na jasnem, kako in kaj.

Kako je prišlo do tega?

Ocenjujoč v „Slovencu“ in „Cerkvenem Glasbeniku“ cerkven koncert, ki se je vršil 16. avgusta 1925 na Vrhniki, sem zapisal in povdaril, naj se pri sestavi sporedov za cerkvene koncerte pa tudi za bogoslužne potrebe upoštevajo predvsem naše domače cerkvene pesmi, pesmi slovenskih skladateljev. Utemeljil sem to svojo besedo s tem, da imamo Slovenci dandanes že prav bogato cerkvenoglasbeno slovstvo, da nam ne manjka lepih, krepkih, izrazitih, učinkovitih, krajših pa tudi daljših skladb. In pri cerkvenih koncertih naj bi, kakor pri nekakih cerkvenoglasbenih razstavah, še posebej pokazali naše najlepše skladbe.¹⁾

Cerkven koncert v Kamniku, ki ga je priredil ljubljanski frančiškanski pevski zbor, se na moj poziv žal ni oziral in prinesel primeroma še več nemških skladb kot vrhniški. Da je sledila temu činu primerna, a poštena in zaslužena kritika v „Slovencu“ in „Cerkv. Glasbeniku“, je čisto umevno.

Nato je pa izšel v „Slovencu“ 18. decembra 1925 podlistek „Razgovor med dvema organistoma“, ki se je drznil zamahniti po slovenski in zlasti novejši cerkveni glasbi, očitajoč ji vse mogoče stvari, nasprotno pa povzdiguje Nemce in nemške pesmi Faista, Gruberja in Deschermeierja v deveta nebesa, se norčuje iz našega narodnega duha itd., itd. — Ta nečuveni, neresno a vendar drzno pisani članek je sprejela slovenska cerkvenoglasbena in glasbena javnost z velikim ogorčenjem in čuli smo nešteto opazk in ugovorov proti temu zgrešenemu in nazadnjaškemu pisanju. „Slovenec“ 29. decembra 1925 je že prinesel moj kratek odgovor „V obrambo novejše slovenske cerkvene glasbe“. Treba pa je, da se tudi v našem strokovnem listu o stvari podrobneje pogovorimo, ker je nujne in načelne važnosti.

¹⁾ Vrhnikičani so mi pritrdili, da sem jim prav povedal. Tudi neki drug ugleden cerkven kor, ki je doslej uporabljal večinoma nemške skladbe, je uredništvu sporočil, da se bo poboljšal.

„Slovenčev“ gori omenjeni članek je prvič anonimen. Podpisan je sicer neki Cvenk, ki ga pa naša glasbena javnost ne pozna. Poslužil se je v razgovoru dveh organistov: starega Medveda in mlajšega Srakarja, da modrjeta o slovenski cerkveni glasbi. Imenovanih organistov v ljubljanski škofiji seveda ni in tudi ne v našem organistovskem društvu, na čigar občni zbor sta se baje peljala. Enega Medveda imamo pač v orglarski šoli, ki pa tu ne pride v poštev in je vse drugačnih nazorov kot stari Medved, ki je v razgovoru zastopal nemško glasbo, Srakar (kako lepo ime!) pa nas moderniste („srakarje“).

Članek je poln poveličevanja Nemcev in njihovih cerkvenih pesmi, zlasti Gruberjevih, Faistovih in Deschermeierjevih. „To so Vam tako preproste, pa tako lepe in pristrčne pesmi, da slovenske, zlasti novejša naše zbirke nimajo kaj takega pokazati. Nasprotno, v slovenskih novejših zbirkah je komaj ena, dve pesmi za porabo, vse ostalo le za blesk in mašilo; skupaj pa samo umetničenje, ki ne prime; preveč zunanosti, premalo ali nič duha. In nakupičena umetna šara ti le prikriva notranjo praznoto“. Taki smo novejši slovenski cerkveni skladatelji. In še več: „vse preveč umetniško, kvečjemu za stolne zборе; za druge zборе neporabno, za ljudstvo pa sploh ne. In vrhutega so pesmi novejših slovenskih cerkvenih skladateljev ne cerkvene, take kot svetne pesmi, kar že ljudje čutijo. Zavozili smo jo prav pošteno zadnji čas. Zato, Gregor Rihar, pridi ti, in reši našo cerkveno glasbo! Pravzaprav pa tebe še treba ni: naš rešitelj je Faist, ki je vzor cerkvenega pesemskega skladatelja; take pesmi kot je njegova peta Marijina, slovenski skladatelji sploh niso zmožni. Faistova te napravi mehkega okrog srca; in to je ravno bistvo prave cerkvene glasbe. — Napredovati v cerkveni glasbi smemo, toda naš sedanji napredek je pogrešen. — In narodni duh v cerkvenih pesmih, kaj pa je to? Ali je tega treba? In če ga upoštevamo, potem treba melodije, ker smo Slovenci melodičen element; toda moderni zametavajo vsako melodiko: melodije sploh ni treba več, dovelj je je že bilo. Hočejo samo še harmonijo, to pa tako, da bodi v nji čim največ disonanc in čudnih, zavitih, nategnjenih harmonij, ki jih ne moreš ne peti ne označiti. Niti igrati tega ni mogoče. In kaj uganjajo vse z ritmom! Ne privoščijo ti poštenega, pametnega, urejenega ritma. Ne. Ampak sam nered. In te tako strogo prepovedane kvinte in oktave! Kdo se zanje danes še kaj briga! — Skrajni modernizem in cerkveno ljudsko petje, tudi to ne gre skupaj.“ In tako dalje pridemo zopet pri koncu „do čistih studentcev nemške glasbe, nemške opere, kar velja pri nekaterih kot nemški strup. — Povejte mi bistvo slovenske glasbe! Ali je poleg imena slovenskega skladatelja, kot so n. pr. Horjulski, Izanski, Šenčurski, še kaj drugega potrebno? Končno naj sodi in odloča ljudstvo! Za šolo, z razumom pisane glasbe v cerkvah ne maramo. Srcé, samo srcé govori in narekuj! Vlada pa naj vsepovsod stari ritem in popolna konsonanca!“

To so dolge litanije dotičnega vseskoz pogrešenega članka, zdaj pa še nekoliko našega odgovora.

Predvsem smo odločno proti temu, da bi naši dnevniki prinašali take anonimne, zahrbtne in krivične članke, ki smešijo naše slovensko cerkveno glasbo, v nič devajo naše novejšje cerkvene skladatelje in podirajo to, kar se je na polju slovenske cerkvene glasbe gradilo in dogradilo tekom dolgih let, z mnogim trdom in obilnimi žrtvami. In čemu na ljubo? Ali ne zato, da se pomaga nemški glasbi in nemškim pesmim pri nas še bolj na nogo?

Zdaj še bolj jasno uvidevamo, kako prav je bilo, da smo zavzeli naše načelno stališče in kako bo treba še in še povdarjati, da imamo Slovenci hvala Bogu dovelj lepih, dobrih, vsako kritiko vzdržujočih cerkvenih pesmi (skladb), ki jih moramo ceniti, ljubiti in gojiti, ne pa omalovaževati, zanemarjati in zapostavljati. —

Ljubitelji, pospeševalci in oboževalci nemških cerkvenih pesmi trdijo, da naše novejšje pesmi niso za nič, da je malokatera porabna, po večini pa da so v raznih novejših zbirkah le za mašilo, blesk in umetno šaro. Zares drzna trditev! Kdo si jo upa dokazati? Dokazal bom rajši nasprotno: da so naše novejšje cerkvene pesmi nekaj in še precej porabne, da so to dobre skladbe, lepe, premnoge izvrstne, ki ne samo ne zaostajajo za nemškimi, temveč jih še nadkriljujejo, da so melodiozne, po večini slovensko izrazite, gorko občutene, vseskozi cerkvene in da tudi vobče našemu ljudstvu ugajajo. V ta namen sem se potrudil pogledati in preiskati, kaj je od l. 1914. dalje pri nas cerkvenih pesmi izšlo in zlasti Marijinih. Oglejmo si vsaj nekatere zbirke in strokovno oceno o njih!

O Karlo Adamičevih Marijinih je pisal dr. Kimovec v C. Gl. 1915, stran 59: „Pesmi so dobre, lepe, nekatere prav lepe, hkrati tudi za manj izobraženo uho melodiozne, tako da bodo pevecem in poslušalcem brez dvoma močno ugajale“. Te pesmi pojo po Slovenskem vsepovsod in so razprodane. L. 1916. so izšle moje Šmarnice. Dr. Kimovec piše o njih: „Pesmi so komponirane z gorkim srcem, iz njih večine veje tisto umetniško naivno čuvstvovanje, ki je pri vsej globokosti vendar le edini zanesljivi znak genialnega duha“. (C. Gl. 1916, stran 59.) Leta 1919. sem izdal Godovnice nebeški Materi, 17 pesmi. Ocenil jih je v C. Gl. 1919 stran 70 skladatelj Fran Mlinar — Cigale (danes doktor in okrajni komisar v Ljutomeru). „Ta zbirka ima poljudno noto, ki bo napravila te skladbe (z nekaterimi izjemami) splošno priljubljene in poljudne. Posebno srečne invencije je št. 12 Vnebovzetje Marijino. Sam rajni Rihar bi jo moral skladatelju zavidati. Ne, da bi mogel biti Rihar za nas kako merilo, ampak slog te pesmi je tako pristno domač, da si mora ljubka melodija, ki se pa izogiblje vsaki banalnosti, takoj na prvi mah vsakega osvojiti. — Zbirka je v celoti lepa in priporočila vredna in ne samo priporočila, ampak tudi izvajanja.“ O moji „Marija, dobrotno nam ohrani dom in rod“ je dr. Kimovec pisal v C. Gl. 1919, str. 71: „Premrl si je

utrl novo samostojno pot v cerkveni glasbi. S preprostimi sredstvi deluje in velike uspehe dosega; njegove novejšje skladbe so polne naivne, otroške pobožnosti, toda ne površne, ampak mestoma prihajajo prav iz globine vernega srca, tako da si njegova cerkvena pesem pridobiva vedno več prijateljev ne le pri izobraženih zborih, ampak tudi pri naših pevcih po deželi, ki jim Premrllov mehki, gorki način skladanja vedno bolj dušo ogreva.“ O Emil Hochreiterjevi zbirki Marijinih „Immaculata“ konča moja ocena v C. Gl. 1920, stran 107, da so izredno lepe in vsega priporočila vredne pesmi. Marij Kogoj je priredil in izdal 14 Marijinih pesmi naših starejših skladateljev (Antona Hajdriha, Kamila Maška, Danila Fajgelja, Avgusta Lebana, Luka Dolinarja, M. Smoleja, Leopolda Belarja, Leopolda Cveka, Frana Adamiča in Gregorja Riharja). O tej zbirki sem pisal v C. Gl. 1921, stran 34. „Povdarjam, da tako temeljito nam ni do sedaj še nobeden starejših pesmi priredil kot Kogoj. Harmonizacija je deloma sicer prebogata in preobložena. So pa tako cerkvene in tako resnobne, vsako banalnost, trivialnost in vsakdanjost izključujoče te od Kogoja prirejene Marijine pesmi, da služijo lahko za vzor ali vsaj za šolo nam vsem, zlasti še tistim, ki cerkveno pesem prijemajo od druge, manj dobre, bolj površne strani.“ Tudi v tej, na prvi pogled nenavadni in splošno nekoliko težki zbirki je vsakomur lahko uporabnih več pesmi. Pa tudi če vzamete iz nje samo dve, tri pesmi, se izplača si zbirko nabaviti. Tudi ta zbirka priča in še zelo o moči in sili slovenske cerkvene glasbe. Istega leta (1921) je izdal Alojzij Mihelčič 4 lahke Marijine, Ignacij Hladnik pa tri Marijine kantate. L. 1922 Ivan Laharnar šest preprostih Marijinih v lahkem melodičnem slogu. L. 1923 je izšla od mene prirejena zbirka 40 Marijinih pesmi, nabranih iz prilog „Cerkvenega Glasbenika“. Tu je zastopanih 22 naših skladateljev in 1 Nemec, P. Gregor Zahlfleisch. O zbirki je poročal v „C. Gl.“ 1923, str. 38 dr. Kimovec: „Srečno uro je imel urejevalatelj te izvrstne, na vso moč porabne zbirke, da se mu je rodila misel, naj iz „C. Gl.“ zbere, kar so naši skladatelji Mariji na čast lepega napisali.“ Večino skladb imenuje „dobre, lepe, deloma krasne“, zbirko pa „pravo zakladnico“. Še isto leto sta P. Hugolin Sattner in Emil Hochreiter izdala skupno „Planike“, 10 Marijinih pesmi. Pesmi sem v „C. Gl.“ 1923, str. 56 na kratko ocenil kot melodične, prijazne, občutene in ne težke. Pesmi so tudi sicer bile kar najboljše in z največjim veseljem sprejete, tako da je prva izdaja kmalu pošla in so pesmi izšle že v drugi izdaji. Končno je David Doktorič l. 1925 izdal 7 Marijinih pesmi. Tudi te pesmi niso nobeno mašilo, temveč prav hvalevredno delo in je v njej večina pesmi prav dobro porabnih, nekaj naravnost izvrstnih. V oceni („C. Gl.“, 1925, str. 66) sem zbirko priporočil, res ne vsega pohvalil, pač pa na marsikaj lepega, svežega, novega in razveseljivega opozoril.

Navedel bi tudi lahko razne ocene naših novejših zbirk v hrvaški Sv. Ceciliji. Tako n. pr. pravi prof. Franjo Dugan (1919, V.

zvezek) o mojih Godovnicah: „Na prvi pogled opazimo, da „ex abundantia cordis os loquitur“ (da pesmi prihajajo globoko od srca!) in smo v zadregi odločiti, katera pesem je lepša.“ itd. Tudi ocene ostalih naših novejših pesemskih zbirk: mojih obojih mašnih, zbirke „Slava presv. Evharistiji“, Slava sv. Križu, Cerkvena pesmarica za mladino in božičnih, potem zlasti Sattnerjevih treh zvezkov svetniških in prazniških, dr. Kimovčevih mašnih, Pogačnikovih Srca Jezusovega, Karlo Adamičevih velikonočnih, mašnih in adventnih, Sattner-Hochreiterjevih 8 himen za procesijo sv. Rešnjega Telesa, Sattnerjevih božičnih in Hochreiterjevih evharističnih, (deloma v „Cerkv. Glasbeniku“, deloma v „Sv. Ceciliji“ in drugod) bi povedale isto kot preje navedene ocene Marijinih pesmi.

Čujmo še nekaj ocen mojih novejših pesmi iz ust daljnega, pač popolnoma nepristranskega opazovalca naše cerkvene glasbe, poljskega skladatelja Frančiška Walczynskega, stolnega dekana v Tarnowu. O mojih svetniških pesmih mi piše: „Pesmi so čudovito lepe, nekaj posebnega v literaturi svetniških; vse zelo cerkvene in melodijozne, v harmoničnem pogledu zmerno moderne, zanimive, sveže, pobožne, nežne (l. 1913). Pozneje (l. 1924) mi piše: „Vaša mala latinska maša v „Cerkv. Glasbeniku“ kakor tudi vse Vaše pesmi ravnotam mi zelo ugajajo, ker so zdrave, pobožne, polne poezije in cerkvene, četudi v najboljšem pomenu moderne.“ Tudi skladbe drugih naših skladateljev v „C. Gl.“ so mu všeč. Moje božične iz l. 1924 v „C. Gl.“ omenja istotako s posebno pohvalo, tiste božične, nad katerih eno — katero, ne vem — se je spravil „Slovenčev“ člankar in jo postavil na javni oder kot ničvredno grešnico. Kako moja božična „Le spi“ iz „C. Gl.“ 1924 povsod izredno ugaja, si dovoljujem v zagovor samo mimogrede omeniti.

Iz poedinih strokovnih ocen naših novejših cerkvenoglasbenih zbirk je torej čisto jasno, da te zbirke niso nikako mašilo. Da niso nikako mašilo, pazi tudi od l. 1913. v ljubljanski škofiji obstoječa cerkvenoglasbena komisija in nje referenti, ki ne odobro ničesar, kar ni popolnoma dobro, solidno in za bogoslužje primerno. Tudi skladbe, ki so izšle za časa mojega uredništva v prilogah „Cerkv. Glasbenika“, so skrbno odbrane, zadnja leta še bolj kot prej, so zdrave, jedernate, ne sicer vse enake umetniške vrednosti, pač pa v pretežni večini zelo dobre, uporabne in ugajajo. O tem priča dejstvo, da cerkve in organisti priloge (posebne iztise) radi naročajo in so skoro vse novejše priloge razprodane. Posebno ugajajo moje, dr. Kimovčeve in Mavove pesmi.

In še nekaj prav dobro cerkvenoglasbenih zbirk imamo Slovenci, ki so pa še v rokopisih, in se jih naši starokopitneži že naprej boje in njih izdaji upirajo; mislim predvsem Klemenčičeve in Železnikove pesmi.

Kaj pa Faistove pesmi, ki nam jih ponujajo in stāvijo za vzor? Kaj je naša strokovna kritika o njih rekla, ki so na Slovenskem izšle? Čujmo še to in potem bodi za enkrat dosti! O Faistovih Marijinih, izšlih l. 1913., sem zapisal v „C. Gl.“ 1913., str. 51.: „Če bi pri nas še kaj nem-

ških skladb izdajali s slovenskim besedilom, bi svetoval prirediti kaj boljšega". O Faistovih prazniških, izšlih ravno isto leto, pa je poročal dr. Kimovec („C. Gl." 1913., str. 131). Pravi: „Zdi se mi, da takih in vsaj toliko vrednih pesmi tudi Slovenci sami premoremo za nekaj zbirk... In kar doma imamo — celo boljše lahko —, nikar ne hodimo drugam na posodo jemati. Če iz tuje cerkvenoglasbene literature na našo cerkvenoglasbeno polje kaj presajati hočemo, glejmo pred vsem, da bomo kaj takega izbrali, da bo naša cerkvena glasba za dotična dela bogatejša, ne pa revnejša, kaj takega poiščimo, da nam novih vrednot prinese. Da pričujoča zbirka (in tudi nje prednice) nimajo nič novega, še samostojnega ne, niti v melodičnem, niti v harmoničnem, pa tudi v ritmičnem oziru, je vsakomur na prvi pogled jasno; vse polno je nanizanih starih, po obeh straneh že davno omlačenih motivov — čemu naj bi še prazno slamo otepati pomagali? Edino, kar je dobro, je čut za dober periodični ustroj in — seveda borno, stereotipno — pa vendar pravilno modulacijo. Malokje ima človek vtis, da je mesto občuteno, poleg tega je v harmoničnem oziru marsikaj banalnega in neokretnega. Okusa take pesmi v celoti ne bodo blažile in boljšale, saj stoje splošno precej pod nivojem Foersterjeve „Cecilije". — Tudi pozneje izdane Deschermeierjeve in Gruberjeve pesmi nam novih, nepoznanih glasbenih vrednot niso prinesle. In zato lahko mirno rečemo, da prireditelji teh nemških zbirk naši glasbi kot taki niso napravili nikake posebne usluge.

O ostalih očitkih v „Slovenčevem" članku bolj na kratko prihodnjič.

Anton Jobst:

† FRANC MIGLIČ.

11. decembra 1925 je umrl in 13. decembra smo na Vrhu pri sv. Treh Kraljih položili k večnemu počitku tovariša-organista, Franca Migliča.

Kot glasbenik in vzorni mož zasluži, da mu postavimo v našem listu skromen spomenik.

Pokojni Franc Miglič se je rodil 17. marca 1855 na stari Oselici. V orglarsko šolo je vstopil še le po opravljeni vojaški štiri in pol letni službi in jo dovršil l. 1885. Služboval je kot organist samo na dveh mestih, na vsakem pa po celih dvajset let: 20 let na Igu in 20 let pri Sv. Križu pri Litiji, kjer je 17. septembra preteklega leta obhajal 40 letnico organistovskega delovanja. Na Igu se je poročil in dobil dobro, zvesto spremljevalko življenja v Jerici Videmšek. Bog jima je podaril šest otrok, od katerih so trije umrli v nežni mladosti, ostali trije so rastle in šli v šolo. Starejša hči Katinka je postala učiteljica, a je, žal, kot poročena Pečnikova soproga, umrla na porodu. Sin Anton je dovršil v Ljubljani meščansko šolo in stenograski tečaj. Zda je v Ameriki poduradnik. Mlajši sin Rado je župni upravitelj pri sv. Treh Kraljih. K temu svojemu sinu, izobraženemu glasbeniku, je prišel pokojnik v pokoj, ki ga je pa užival le nekaj mesecev.

Kot organist je bil pokojni Miglič kar moč natančen in vesten. Potrudil se je vedno po najboljši moči, da je petje pri službi božji bilo vedno v skladu z bogoslužnimi predpisi. Pri latinskih mašah se je strogo držal cerkvenoglas-

benih določil, vse spremenljive speve pel ali vsaj recitiral, stalne speve pa vselej z zborom neskrajšano izvajal.

Kot cerkovnik je svoje posle opravljal točno in vestno, v duhu žive in globoke vere. Naravnost vzorna je bila njegova iskrena pobožnost. Bil je sleherni dan pri sv. obhajilu, cerkev mu je bila dom.

Pokojnik se je udeleževal nekoliko tudi kot skladatelj. V Marijino čast je zložil l. 1908. zbirko Marijinih pesmi »Lurška Mati božja«, nabožne pesmi v spomin in proslavo 50 letnice prikazovanj brezmadežne Device v Lurdu. (11. svečana 1858—1908). V zbirki je 8 njegovih preprostih, a lepih Marijinih pesmi in harmoniziran koralni Magnificat. V »Cerkvenem Glasbeniku« so izšle tri njegove cerkvene skladbe: 1 Asperges (1888), 1 Vidi aquam (1897) in ena Marijina (1898). Več slovenskih cerkvenih pesmi in nekaj latinskih skladb je ostalo v rokopisih.

Kot človek je bil miroljuben in spravljen, kot tovariš-organist priljubljen. To je pokazala tudi udeležba pri njegovem pogrebu.

Dragi tovariš! Počivaj v miru od trudapolnega dela in sv. Cecilija naj Te sprejme v zbor nebeščanov!

Franc Kramar:

KAKO IN KJE SEM NABIRAL SLOVENSKE NARODNE PESMI.

(Dalje.)

Jeseni l. 1909. sem zapisoval narodne pesmi po ljubljanskih vojašnicah. Zapisoval sem od vojakov seveda samo dostojne pesmi, nedostojnih ne. Zapisal sem jih čez 200, med temi precejšnje število belokranjskih, in tudi nekaj hrvaških. Tako so torej tudi naši vojaki nekaj pripomogli za našo zbirko slovenskih narodnih pesmi. Hvala jim!

V zimi meseca januarja l. 1910. sem šel peš nabirat narodne pesmi v ihansko župnijo na Gorenjskem. Najprvo sem se oglasil pri »starem Tavčarju« v Mali Loki, kjer sem jih zapisal čedno številce. Šel sem potem k Štučkovi Neži na Goričico, (pri kateri sem bil pozneje še večkrat). Ta mi je povedala sploh največ pesmi v Ihanu. Bil sem potem še drugod, in tudi še potem po letu, tako da sem po ihanski župniji zapisal okoli 150 pesmi z napevi. Med temi so bile pripovedne in mrliške najzanimivejše. Tako n. pr. »Lepa Vida« i. dr.

Sosedna župnija ihanski je dolska. Tudi tam sem bil tisto zimo in še po letu večkrat s kolesom. Največ pesmi sem zapisal pri Velepču in Pirnatu v Beričevem in pri Prejevki, Tekavki in Andrejevki in njenih hčerah v Klečah. Na Pšati sem jih tudi nekaj dobil, takó, da po vseh teh naštetih vaseh sem jih zapisal kakih sto. Najbolj starinske so bile božične z Beričevega.

Mahnil sem jo tisto zimo peš še na Dolenjsko, in sicer v kopanjsko župnijo, ki je sosedna šmarski. V vaseh Ilova gora, Predale, Velika Račna sem zapisal spet čez sto pesmi. Največ sem jih dobil pri bivšem organistu Fr. Berlanu z Ilove gore, čigar oče je bil tudi organist in pesnik po Kračmanovem sistemu. Od njega spisane pesmi je meni izročil ta njegov sin, in mi zapel napeve teh pesmi, kolikor jih je znal. Vseh ni znal, takó da mi je ostalo še precej Berlanovih pesmi, ki jih nisem mogel porabiti, ker nisem imel napevov. Franc Berlan starejši je bil organist celih 58 let, in sicer v šestih dolenjskih župnijah. Te so: Polica, (1887) Ambrus, (1874) Struge (1867-69) Škocijan, Zalina, Kopanj. Na Kopanju je bil v zadnji službi, kamor je hodil orglat z Ilove gore, kjer je tudi umrl v visoki starosti, star čez 90 let. Zlágal je po Kračmanovem načinu evangeljske pesmi, in za razne slovesnosti, kot n. pr. »Od novih Zgonou u Strugi 1868. leta« itd. Pri nastopu in izstopu svoje službe je zapel nalašč zato zložene pesmi.

Zložil je veliko tudi drugih cerkvenih pesmi, ki se rabijo med letom. Za zgled tu priobčim njegovo pesem „Slovo“, katera je bila menda njegova zadnja pesem. Pel jo je na Kopanju (menda l. 1907), ko je zaradi visoke starosti „izpregel“ organistovsko službo.

1.

Kak lušno je na svejt,
Ku slišma tičke pejt,
Še lušnij bi nam blu.
Kob' treba umret na blu!
Adam je pregrešil,
Zato je smart storil.
Nam vsem kazen zapustil.

2.

Tud jest bom mogel umret,
In zapustiti sveit,
Učakal sem dosti let,
Blizi devedeset;
Zato se pa nič na vej,
Kaj bode zmano zdej,
Bog mi dai nebeški Rej!

3.

Orglal sem dosti leit,
Oseminpedeset lett!
Orglal tulko let
Ni še nabem popret,
Bil sm okul poznan,
Kokr svojim farmanom.

4.

Službval sem šest fari,
Okol na vse strani,
Kopain, Zalna, Škocjan,
Struh'g) tud na zgršim,
Ambrus, Polica tud,
Me spremlal večni Buh,
Oče, sin in sveti Duh.

5.

To vem, de more umret
Kar živga je na svet,
Jest bom pa mogu zdej,
Kaj bo z mano naprej?
Bom v hladno jamo djan,
S prstjo bom zakopan,
Zbudil me bo sodni dan.

6.

Angel bo zbudil nas,
Tremental bo na glas:
Hitro gori ustaj,
Bogu raitengo dat!
De bi usi skupej zbran
Prišli na desno stran
(V) Jozefat dolini tam!

7.

Slavo jest bodem uzel,
Na bom več orglal, pel,
Ker moja moč je preč,
In udja nečje več;
Zato se pa slovim,
Prut večnasti hitim,
Vas use skupej zapustim.

8.

O Jezus smileni,
Odpusti grehe mi,
Ker si za me trpu,
Bod mili grešniku! Amen.

Ta zanimivi mož je zlagal tudi mrliške pesmi in jih pel pri pogrebnih mašah za dotičnimi rajnikimi. Imenoval jih je po imenu, povedal je njih starost, (ker je bil tudi mrliški oglednik), in našteval njih dobre lastnosti, in se poslavljaj od njih. Zdaj je že sam mnogo let v grobu, in njegov sin Franc ki je meni na njegove pesmi napeve pel, že tudi. Naj ju ohranijo te vrstice v spominu!

V poletju l. 1910. sem se peljal s kolesom spet na Gorenjsko, in sicer v št. Helensko župnijo, ki je sosedna-dolski in ihanski. Tam sem imel pa veliko srečo v nabiranju, kajti dobil sem v vasici Vinje neko žensko, ki mi je povedala največ slov. nar. pesmi izmed vseh mojih narodnih pevcev in pevk na Kranjskem. Ta ženska je bila Katarina Zupančič, vulgo Živčkova Katra, pri kateri sem bil večkrat, in ki mi je povedala in tudi zapela vseh pesmi lepo število — 106! In to kakšne stare, zanimive pesmi! Zapela mi je največ starih pripovednih, n. pr. „Pegam in Lambergar“, „Godec pred peklom“, „Pekova hči“, „Mladi Tramšič“, (pr. Štek. št. 112) „Srce iz prsi vzeto“, „Grešnik bolan se obhaja“, „Jezus izdan“, „Jezus odpušča romarjem grehe“, „Spokorjeni grešnik“, „Marija in brodnik“, „Sv. Kristina in njena mačeha“, itd. itd. Zapela mi je tudi več pripovednih, ki jih sploh Štekelj nima, kot n. pr. „Jezus in kovač“, „Majar in grof“,

„O Tinski gori“, „Študent“, „Grešnik pri sodbi“, „Križanski Jožek“, „Marta in Magdalena“. itd. itd. Posebno zanimiva je neka neznana pesem o nekem rokovnjaču Matjončku, ki o njem ta pesem pravi, da je bil tako krut, da je nekega fantiča, ki ga je ujel med Kranjem in Medvodami, na tak nečloveški način mučil, da ga je obesil za obe nogi na drevo z glavo navzdol nad mravljščem, da so ga razdražene mravlje usmrtili. Res strašna smrt in grozna krutost rokovnjača!

Katarina Zupančič je bila rojena v Kamenici, (blizu Vinj) 29. aprila 1860. Njen oče je bil črevljar, mati navadna poljska delavka. Naučila se je od obeh teh starih pesmi, ki jih je meni pela, toda še več od matere, ki je bila cerkvena pevka. Njena mati pa se je naučila teh pesmi od svojih starišev, takó, da je že to znak, kakó so te pesmi res stare. Čudil sem se, kako more taka preprosta ženska, kot je bila ta Katra, toliko in tako dolge pesmi tako gladko na pamet znati, in to še celo — analfabetka. Zapela mi je gotovo blizu 200 pesmi, toda tiste, kar jih je bilo čez 106, sem že drugod zapisal, in jih ni bilo treba več zapisati. Odbor za nabiranje slov. nar. pesmi v Ljubljani je pred vojsko poslal k njej fotografa, ki jo je fotografiral menda na dva načina: na prvi način v narodni noši, na drugi način pa ko sedi na zidku (čelešniku) pri peči, kar je tudi oboje narodno, kakor njene pesmi. Umrla je pred nekaj leti. Naj počiva v miru!

Meseca maja l. 1910. sem zapisal precejšno število pesmi v vaseh Konfin in Zgornja Javoršica, ki spadati k Sv. Trojici pri Moravčah.

Meseca junija istega leta sem se peljal v Kropo na Gorenjsko, kjer sta mi gospa Zmitkova in njena hčerka dokaj lepih starih božičnih in drugih zapeli. Tudi neki fantje in neka dekleta so mi v gostilni nekaj prav čednih zapeli. Tudi v Kamni Gorici sem jih nekaj zapisal.

Tisto poletje sem se v Ljubljani seznanil z dvema štajerskima delavcema, katerih eden je bil doma s Kicarja, drugi pa s Hajdina pri Ptuj. Oba sta mi zapela precej štajerskih narodnih pesmi, in me tudi povabila, da naj pridem na Štajersko v ptujsko okolico nar. pesmi nabirat, z zadržkom, da jih bom tam mnogo dobil. Ker so tisto jesen nameravali blagosloviti „Slovenski Dom“ v Št. Ilju v Slov. goricah, sem se nameril udeležiti se te slovesnosti in obenem na Štajerskem narodne pesmi zapisovati. Res sem se spustil nekega septemberskega jutra s kolesom z Matene proti Št. Ilju, kamor sem se vozil skoraj celi dan. Cela slovesnost se je jako lepo izvršila, dasi so Nemci in nemčurji hoteli s svojim „hajljanjem“ nas motiti. Meni je posebno ugajalo lepo petje štajerskih pevskih zborov, zlasti jareninski je jako lepo in dovršeno pel. Drugi dan po slovesnosti sem se spustil proti Ptuj. Vstavil sem se preje v vasi Rošnjá, kjer mi je neka Ivana Lešnik nekaj pesmi zapela. Pripeljal sem se potem v vas Zatoliče, kjer sem dobil neko šiviljo Marijo Tement, bivšo cerkveno pevko v Št. Janžu na Dravskem polju. Ta Štajerka se je pa ravno tako postavila, kakor Katarina Zupančič v Vinj na Kranjskem. Zapela mi je namreč čez sto pesmi, cerkvenih in necerkvenih. Dve Marijini pesmi, ki mi jih je ona zapela, je l. 1920. prinesel „Cerkveni Glasbenik“ v 1—2 in 3—4 Glasbeni prilogi. Še mnogo lepih cerkvenih napevov, od nje zapetih, bi bilo za javnost, — posebno od besed iz znanega „Venca“ — ko bi notni tisk ne bil tako obupno drag. Zdaj ne kaže drugega kot čakati boljših časov, saj pravijo, da kdor čaka, dočaka.

Peljal sem se nato čez Ptuj, in dospel v vas Kicar, ki je na oni strani Ptuja. Tam mi je zapela sestra prej omenjenega delavca — Neža Majcen — precejšno število lepih štajerskih. Še več in posebno lepih mrliških „slova“ mi je zapela neka Marija Zelenko, takó, da sem zapisal takrat vseh pesmi na Štajerskem — 153. Vrnil sem se potem na Kranjsko, sam s seboj in s Štajerci prav zadovoljen.

Po zimi l. 1911. sem šel peš nabirat nar. pesmi po Dolenjskem.

Bil sem v župniji Št. Jurij pri Šmarju, kjer sem v vaseh Št. Jurij, Pace in na Bičju precej pesmi zapisal. Bil sem tudi v Slivnici, (ki spada pod Kopanj), kjer sta mi neka Marjeta Šemè in še neka stara ženica precejšnje število nar. pesmi zapeli. Bil sem tudi v vasi Gradež pri Turjaku, kjer sem jih tudi nekaj zapisal. Šel sem v Škocijansko župnijo, kjer sem v vaseh Lipljene in Zabukovje spet precej narodnih dobil. Od tam sem se podal nato v lepo dobrepoljsko dolino, kjer sta pri fari svoje dni Ambrožič in Kan-

čnik svoje cerkvene pesmi pela. Dobrepoljska župnija se mi je jako dobro obnesla, kajti dobil sem po vaseh Videm, Mala Vas, Podgora in Zagorica okrog sto pesmi. Posebno zanimive so bile stare koledniške pesmi za cerkev, ki sem jih zapisal od nekega moža v Zagorici. Z zadovoljstvom sem se vračal z Dobropolja proti domu, nazaj grede sem jih dobil še nekaj čednih pri Mežuarjevi stari materi na Pijavi Gorici.

IZ ODBORA CECILIJINEGA DRUŠTVA V LJUBLJANI.

Odborova seja 25. novembra 1925. Navzoči vsi odborniki izvzemši tajnika, g. Anžiča, ki se je opravičil.

1. Prebere se zapisnik zadnje seje in se odobri.

2. Ravnatelj Premrl poroča o orglarski šoli. Vpeljana je bila v šolo elektrika, glavna šolska soba je pobeljena, stroški vkup 2414 Din; 2000 Din je začasno pokril škof. ordinarijat. Učencev je: starih 14, novih 8 = 22; eden je Primorec, eden Korošec. Novi učenci so za glasbo precej nadarjeni. Pri klavirskem in orgelskem pouku prihajajo letos po trije učenci na uro, mesto štirih. Učitelja za klavir sta: g. prof. Vedral (5 ur), in dr. Švara (3 ure); lepopisje uči g. Levec, in se je za ta predmet dala narediti nova tabla. Računstvo in knjigovodstvo uči revizor g. Krištofič štiri ure na teden, od Vseh Svetih do Velike noči. — Učenci so med seboj ustanovili moški zbor in se učijo cerkvenih in svetnih pesmi. Sklene se šolo posvetiti presv. Srcu Jezusovemu, in sicer 8. decembra ob pol 12. v alojzijeviški kapeli.

3. Pevska Zveza prosi, da bi Cecilijino društvo pomagalo pri zvezinih tečajih. Se bo odgovorilo, naj pride Zveza s konkretnimi predlogi in šk. ordinarijat, v čigar področje spada Cecilijino društvo, bo blage volje vstregel, kar je v njegovi moči.

4. G. Premrl prebere pismo g. Dolinarja, ki v njem g. Dolinar daje nekatere migljaje, kako bi se pri mesečnih konferencah duhovnikov lahko mnogo storilo za povzdigo liturgičnih spevov pri bogoslužju. Pismo priobči Glasbenik.

5. G. kanonik Ferjančič se brani prevzeti službo nadzornika, ker je ravno ob nedeljah preobložen z delom. Šk. ordinarijat se bo ponovno obrnil nanj.

6. Monsignor Steska obžalovaje poroča, da so vse naše prošnje za podpore odbite. Prošnje se bodo obnovile in poslanci se naprosijo za intervencijo. Daje tudi podučljiva poročila o konkurenčnih obravnavah za povišanje organistovskih plač. Ob četrt na 7. se seja sklene.

ORGANISTOVSKÉ ZADEVE.

(Organistovsko vprašanje.)

G. J. Jarh je v listu »Jugoslovenski Muzičar« napisal daljši članek o razmerah slovenskih organistov. Ker je v članku več stvari, ki ne odgovarjajo popolnoma resnici, oziroma niso v nikaki zvezi s slabimi razmerami slovenskih organistov, zato na ta dopis nekoliko odgovora. Pripomnim pa, da so morda razmere organistov na Štajerskem, — katere opisuje g. Jarh — drugačne in na Kranjskem zopet nekoliko drugačne. S tega vidika naj se presoja tudi ta odgovor. G. Jarh hoče v svojem dopisu pokazati in poudariti zlasti dve reči. Prvič veliko bedo in slabo plačo organistov, drugič hoče vso krivdo teh slabih razmer zvaliti na gg. župnike. Kaj je torej resnica? Bodimo pravični na obe strani!

Da so plače organistov po večini res malenkostne, včasih prav beraške, to g. Jarhu rad pritrdim. Tudi to je resnica, da velikokrat ravno tisti, ki bi morali

v prvi vrsti skrbeti za organista, ne storijo tega, kar bi mogli in morali storiti. Po drugi strani je pa zopet resnica, da se je zadnja leta pri nas v tem oziru že precej zboljšalo. Kjer je dobra volja g. župnika in župljanov, tam se stvar navadno lahko uredi. So nekatera organistovska mesta pri nas, kjer ima organist 500, 750 in tudi 1000 dinarjev mesečne plače. Seveda so to le večje župnije. V malih župnijah pa tega ne bo mogoče nikoli doseči, in sicer zato ne, ker organist za svoje delo na taki župniji ne more zahtevati, da bi ga župnija vzdrževala in ker take male župnije ne morejo toliko plačati, da bi se mogel organist s tem preživljati. Recimo, da ima organist na taki župniji vsak teden eno ali dve pevske skušnji, vsako nedeljo in praznik igra dvakrat v cerkvi, pridejo še pobožnosti v majniku in adventu, potem tu pa tam še kakšna osmina in kak blagoslov. To je skoro vse organistovo opravilo. Ali more za to delo zahtevati plačo, kakršno ima kak uradnik, ki sedi svojih 6, 7 ali 8 ur na dan v pisarni? Zato pa mislim, da tudi nikakor ni sramotno, če si poišče organist še postranske službe, da je n. pr. občinski ali pošilniški tajnik, združni knjigovodja, zastopnik kake zavarovalnice, ali kaj podobnega, samo, da mu ostane še toliko časa, da se more še sam strokovno izpopolnjevati. Da bi moral biti organist za tekača politične (SLS) stranke, kakor trdi g. Jarh, ni pri nas noben tak slučaj znan. Če se organist sam ne vtika v politiko, ga nihče ne sili.

Dalje pravi g. Jarh, da so organisti zato tako suhi, ker so gg. župniki predebeli. Mislim, da ta dokaz ni posebno trden in duhovit. Ali niste še nikoli videli suhega župnika ali debelega organista? Tudi taki eksemplarji se dobe. Pa mislim, da to še ni kak dokaz revščine ali blagostanja. G. Jarh dolži v svojem dopisu gg. župnike, da so kot izobraženci pač dobro vedeli za zakon iz l. 1874., ki dovoljuje draginjske doklade cerkvenim nastavljenecem iz občinskih dohodkov, češ, pa nalašč niso preskrbeli niti enemu organistu teh draginjskih doklad. Mislim, da je tako splošno natančevanje pač krivično. Pri nas je več župnij, kjer se je na podlagi tega zakona in konkurenčne obravnave uredila in znatno zboljšala organistovska služba. Kake velike zapreke in težave pa nastanejo pri teh konk. obravnavah, je znano le onemu, ki je imel s tem opraviti. Največje težave so pa tam, kjer imajo večino v občinskem odboru nasprotniki SLS, ki so obenem vedno tudi nasprotniki, kadar je treba, da občina prispeva za cerkvene potrebe.

Da je edina organistovska stanovska organizacija »Društvo organistov in glasbenikov za Slovenijo in Prekmurje« s sedežem v Celju, ni resnično. Že od l. 1907. obstoji v Ljubljani »Podporno društvo organistov in pevovodij«, ki je razdelilo že lepo število večjih in manjših podpor in ki se še vedno zavzema na vse strani, kako bi zboljšalo gmotni položaj organistov, in lahko trdim, da je društvo tudi že marsikaj doseglo. Razen tega je pri društvu ustanovljen vdovski sklad, ki se izplača po smrti umrlega organista vdovi ali otrokom. Tudi to društvo vodijo sami organisti in ni nobenega »delodajalca« ne pri odboru ne pri članih.

Kar se tiče splošne večje izobrazbe organistov, g. Jarhu rad pritrdim. Čim bolj je organist izobražen strokovno in splošno, tem lažje zahteva in doseže boljšo službo in boljšo plačo. Toda koliko je pri nas župnij, ki tudi izobraženega in dobrega organista ne bodo mogle primerno plačati. Kako naj, recimo majhna hribovska župnija plača takega organista? Ali naj da cerkev? Kje naj vzame? Ali naj dajo župljani, ki so navadno v hribih revni? Nobena organizacija v takih slučajih ne more organistu preskrbeti primerne plače. Kjer ni kaj vzeti, tam tudi ni kaj dati. Tukaj bi morala država priti na pomoč. Od države zahtevajmo, da uredi to vprašanje, saj smo tudi mi prosvetni delavci in bi še veliko več storili za prosveto, če bi bili primerno plačani. Saj država plačuje tudi učitelje. Ne enega v vsaki župniji, ampak 3, 4, 5 ali 10 v večjih župnijah. Ali bi za enega organista v vsaki župniji država ne mogla tudi nekaj prispevati? Če ima za

kanone in toliko drugih nepotrebnih stvari, zakaj ne bi imela za nas? Če država ne bo uredila tega vprašanja, pa ne bo nikoli urejeno.

Še na nekaj hočem odgovoriti. G. Jarha zelo obžalujem, ker ima tako slabe živce, da mu je hotelo slabo prihajati, ko je bral v »C. Glasbeniku« poročilo o duhovnih vajah organistov. Ne vem, kako spravi v sklad duh. vaje in slab gmotni položaj organistov? Noben organist, ki se je udeležil duhovnih vaj, ni sam zato nič plačal. Če se že organistu sploh slabo godi, je pa imel vsaj tiste tri dni dobro posteljo, postrežbo in hrano zastonj. Torej bi bila to le dobra stran duh. vaj tudi v telesnem oziru. In mislim, da se ni treba organistom radi duh. vaj prav nič sramovati. Saj prihajajo k duh. vajam tudi učitelji, uradniki, profesorji, sodniki in drugi. Če ni teh nič sram, naj tudi nas ne bo! Ali g. Jarh ne ve, da so take duh. vaje postale sedaj »moderne«? V Nemčiji, v Belgiji, v Franciji in drugod imajo že velikansko število takih hiš, kjer opravljajo praktični katoličani duhovne vaje. Torej ne izvira to še iz srednjega veka, ampak je to zelo nov pojav v katoliški cerkvi. Kot katoliški organisti bomo menda vendar smeli opravljati duh. vaje in se ne bomo prav nič vznemirjali, če nas kdo zato smeši in ki bi rajši videl organiste v kaki napredni stranki, kakor pa pri duh. vajah. Pravijo, da se vrtoglavost zdravi na ta način, če kdo po visokih gorah dela vrtoglave ture. Svetoval bi g. Jarhu, naj tudi on ozdravi svoj strah pred duh. vajami na ta način, da se jih sam udeleži. Potem bo videl, da duh. vaje le niso tako neumna stvar, in da organist vseeno še lahko ostane dober, modern in tudi za stanovsko organizacijo vnet, čeprav se je udeležil duhovnih vaj.

Ivan Zdešar, predsednik org. društva v Ljubljani.

G. Fr. Klančnik, organist v Šmartnem ob Paki, nam je poslal dopis glede ureditve organistovskih plač. Pravi, da je nastalo med organisti v Sloveniji zadnji čas zopet precejšnje gibanje za zboljšanje njihovega gmotnega položaja. Treba pa bi bilo celo zadevo zelo resno prijeti. V ta namen svetuje sledeče: »Naj se skliče o tem posvetovanje, ki se naj ga udeležijo zastopniki ljubljanskega in mariborskega kn. šk. ordinariata, zastopniki Cecilijinega društva v Ljubljani in Mariboru ter zastopniki ljubljanskega in celjskega društva organistov. Tudi bi bilo dobro, da bi se posvetovanja udeležili zastopniki županske zveze v Ljubljani in v Mariboru. Od vseh navedenih korporacij naj bi se udeležila zborovanja vsaj po dva zastopnika. Sestanek naj bi se sklical kje v sredini med Ljubljano in Mariborom, morda v Celju. Na sestanku naj bi se vprašanje preureditve organistovskih plač temeljito prereševalo. Zastopniki gori omenjenih korporacij naj bi podali vsak svoje nasvete. Koncem dopisa prosi, da bi zgoraj omenjene korporacije objavile v listih svoje mnenje o tem predlogu.« — Društvo organistov v Ljubljani se bo predlogu rado odzvalo in poslalo svoje zastopnike na gori omenjeno zborovanje, ko bomo vedeli, kje in kdaj se bo vršilo.

Drugih duhovnih vaj za organiste, ki so se vršile v »Domu duhovnih vaj« v Ljubljani v novembru 1925, so se udeležili štirje organisti.

Seja podpornega društva organistov in pevovodij s sedežem v Ljubljani se je vršila 17. novembra 1925. Razgovarjalo se je o terjanju zaostale članarine za l. 1925 in o dopisu glede organistovskih zadev v »Jugoslavenskem Muzičaru«. V društvo je bilo sprejetih 11 novih članov.

Službo organista v Kočevju je dobil g. Niko Loboča, službo organista v Trzinu g. Franc Bricelj. Prejšnji organist v Trzinu, g. Martin Železnik, je prevzel učiteljsko mesto v Sorci.

KONCERTNA POROCILA.

I. Koncerti v Ljubljani. 8. novembra se je vršilo v Filharmonični dvorani I. mladinsko glasbeno predavanje v tej sezoni pod naslovom »Glasba Rusov«. Izvajali so Winklerjevo sonato za violo in klavir, pesmi Čajkovskega, Musorgskega in Grečanina ter Cesar Cuija Miniature za klavir, flavto in gosli. Uvodno besedilo je govoril prof. Emil Adamič, sodelovali so kons. profesorji Jeraj, Novicki in Šlais in operni kapelnik Štritof. — 9. novembra je priredil pomnoženi trnovski cerkveni pevski zbor pod vodstvom svojega pevovodja g. Fr. Marolta cerkven koncert in izvajal, izvzemši Battistijev priljubljeni samospev »O Jesu mi dulcissime« za sopranski solo, orgle in gosli ter Rheinbergerjev samospev »Ave Maria«, izključno izbrane domače novejšje cerkvene skladbe, po večini mešane zборе z orglami. Bile so to moje pesmi: Velikonočna »Poglejte duše«, »Marija, dobrotno nam ohrani dom in rod«, »Jezus je majhen« (nabožna koncertna skladba za ženski zbor in orgle) in »O Marija, mogočna Devica«; dr. Kimovčeva antifona »Raduj se, Kraljica nebeška« in »Večerni zvon«, P. H. Sattnerjevi »Slavite Marijo« in »Pozdravljena« (še neobjavljeni skladbi), in »Kdo je ta?« iz oratorija »Vnebovzetje Marijino« ter p. K. Kolbov Ave Marija za baritonski samospev, orgle in gosli. Spored zasluži pohvalo. V Trnovem je slovenska glasba na prvem mestu in imajo mnogo zmisla za naše novejšje skladbe. Zbor, ki je nastopil pri koncertu, okrog 30 pevk in pevcev, je bil krepak, dobro zastavljen v vseh glasovih ter je točno in živahno zapel vse pesmi. Semtertje je bil sicer tempo nekoliko prehitel (v začetku moje Velikonočne in v refrenu moje prve Marijine), tudi smo si želeli na več mestih bolj vezanega petja, vendar v celoti so bile pesmi dobro pogodene in so nekatere zelo učinkovale. Izmed solistov omenjamo gospo Bajukovo, ki je lepo zapela dva samospeva, prvega bolje kot drugega; tenorski solo prof. Robide je manj zadovoljil. Zelo pa sta nam ugajala dva solista iz trnovskega pevskega zbora sama; sopranistinja in baritonist. Na orglah je spremljal g. prof. Vedrač. Seveda so trnovske orgle že precej na koncu in kličejo na pomoč druge boljše. G. pevovodju Maroltu na uspelem cerkvenem koncertu čestitamo. — 23. novembra se je vršil koncert Zikovega kvarteta, Zaigrali so tri godalne kvartete: Lhotkovega v enem stavku, ki prinaša v posameznostih dokaj lepoto, če pa v celoti raztrgan, dejal bi sunkast, kapričozen, vrhutega še atonalen in ni posebno zadovoljil. Boljši je bil Janačkov v štirih stavkih, inspiriran po Tolstega Kreutzerjevi sonati, ki je peven in vžiten, zlasti zadnja dva stavka sta krásna in gorko pisana. Najbolj je zadovoljil in prijel Maks Regerjev kvartet v Es-duru, op. 109, ki je klasičen, umerjen, plemenito resen, enoten in konča z gradljivo, prav bachovsko fugo. Izvajanje je bilo kajpada v vseh treh kvartetih vzorno in zares umetniško. — Na praznik Narodnega ujedinjenja 1. decembra je Jugoslovansko novinarsko združenje, sekcija Ljubljana, priredilo običajni novinarski koncert, ki so na njem nastopila ljubljanska najboljša pevska in glasbena društva: »Glasbena Matica«, »Ljubljana«, »Zvon«, »Slavec« in »Orkestralno društvo Glasbene Matice«. Prva je nastopila »Ljubljana« pod vodstvom dr. Kimovca in zapela dr. Kimovčev dolgi, težki, jako močno se prelivajoči mešani zbor »Po smrti«, ki je vsled pritiska v zboru navzgor donel mestoma rezko in ostro, bil za zbor kakor za poslušalce nekoliko utrudljiv in dasi v celoti častno izveden, se zdel za ta večer manj primeren. Sledil je še jako sigurno izvedeni svečani, homofoni Bortnjanskega »Tebe Boga hvalimo«. »Slavčev« pevski zbor pod Brnobičevim vodstvom je nastopil s tremi lažjimi skladbami in je naredil, kar po svojem šibkem materialu more. »Glasbena Matica« pod Kumarjevim vodstvom je zelo uspela z obema skladbama: Ravnikovo »Kmetiško«, ženski zbor s štiročnim klavirskim spremljanjem, in nenavadno težko Adamičevo »Igro na nebuc« za mešani zbor, ki je topot prišla popolnoma do veljave. »Ljubljanski Zvon« pod Prelovčevim vodstvom si je izbral srednje težke, prijetno doneče Adamičeve zборе in jako zadovoljil. Orkestralno društvo Glasbene Matice je vodil g. Škerjanc in dosegel z Beethovovo overture »Coriolan« lep uspeh.¹ S sodelovanjem dijaškega pevskega zbora učiteljskih v Ljubljani so dali še Borodinove »Polovske plesce« iz opere

»Knez Igor« št. 8 za veliki orkester in št. 17 za zbor in veliki orkester. — 16. decembra sta brata Zika (gosli in čelo) in prof. Ravnik (klavir) priredili komorni koncert. Zaigrali so Vitezslav Novakov Trio quasi uno Ballata v enem stavku z bogato, krepko vsebino, Rihard Straußovo sonato v Es-duru za gosli in klavir, skladateljevo mlajše, klasično delo v treh stavkih s silovito energičnim zamahom v Finalu in Smetanov Trio v g-molu v treh stavkih zasnovano, v češkem narodnem duhu pod vtisom smrti skladateljeve hčerke Bedriške zloženo delo. Vsi trije koncertantje so se dobro družili in prišli vsakteri tudi do samostojne besede, prvačil pa je Rihard Zika s svojimi v Nemčiji v dar dobljenimi dragocenimi goslimi. — 18. decembra je Narodno gledališče s sodelovanjem Glasbene Matice priredilo v proslavo kraljevega rojstnega dne slavnostni koncert. Izvajala se je Vitezslava Novaka simfonična pesnitev »Vihar« za veliki orkester, soli in mešani zbor. Besedilo te balade je napisal češki pesnik Svato-pluk Čech. Delo, v prvi vrsti simfonično, slikajoče morski vihar in razne dogodke v zvezi s tem viharjem, zahteva velikanski orkestralni, pa tudi številni pevski aparat. Zato je bil operni orkester pomnožen s člani matičnega orkestralnega društva in godbeniki vojne muzike Dravske divizijske oblasti. Kot solisti so sodelovali Pavla Lovšetova (sopran), Svetozar Banovec (tenor) in Julij Betetto (bas). Na odru je pel matični zbor, za odrom razne klice operni zbor. Koncert je vodil operni kapelnik Niko Štritof in dosegel popoln uspeh. Glasba v »Viharju« je nenavadno burna, polifonska, težka in traja nepretrgoma eno uro in četrt. Mirnih mest je v skladbi malo, zato tem bolj učinkuje končni cerkvenoresni zbor k »Morski zvezdi«, zgrajen na pedalnem tonu. Koncert je bil za nas velik dogodek. — Pevski odsek »Grafika« je priredil 21. decembra pod vodstvom prof. A. Gröbminga in s sodelovanjem tukajšnje vojne godbe pod vodstvom kapelnika dr. Jos. Čerina svoj prvi koncert. Zapel je šest lažjih moških zborov a capella in Griegovo skladbo »Land Kjending« (Nova zemlja) za moški zbor, bariton in orkester. Orkester je vmes zaigral Nicolajevo overturo k operi »Vesele žene vindsorske«. Koncert se je po poročilih v dnevnikih jako dobro obnesel.

II. Koncerti drugod. Zikov godalni kvartet je koncertiral 7. novembra in 3. decembra v Mariboru, v novembru tudi v Celju. — Prosvetno društvo v Trzinu je priredilo 8. novembra III. prosvetni večer, posvečen slovenski umetni pesmi. — 15. novembra se je vršil pevski koncert »Zvonac« v Trbovljah. — Isti dan je bilo v Celju v kapucinski cerkvi I. glasbeno predavanje Glasbene Matice pod naslovom »Orgle«. Predaval je g. A. Mihelič. — 7. decembra je bil koncert glasbenega društva v Kočevju. — 8. decembra je v Celju pevski zbor kat. prosv. društva priredil koncert v proslavo Slomška in Kreka. — 19. decembra se je vršil v Kamniku koncert prvega slovenskega pevskega društva »Lira«. — Koncem decembra sta brata Zika (gosli in čelo) in prof. Ravnik (klavir) priredili komorni koncert v Trzinu. — Prvi cerkven koncert v tej sezoni se je vršil začetkom novembra v Zagrebu v jezuitski cerkvi. Priredila ga je učiteljica petja ga. Lila Musatova. Sodelovali so razen nje še nekateri drugi glasbeniki, na orglah prof. Dugan. — Isti čas se je vršil v Zagrebu I. intimni glasbeni večer Zveze sviračev lesenih in medenih instrumentov, članov opernega orkestra, pod vodstvom g. Fabrija. Izvajali so 4 francoske skladbe, pisane za deseterico gori imenovanih instrumentov. — Pevski krožek (cerkven zbor) Vič-Glince je priredil 10. jan. v društvenem domu pod vodstvom svojega pevovodja g. C. Kumarja jako uspel koncert zborov in samospenov slovenskih in hrvatskih skladateljev. Zastopane so bile starejše, pa tudi najnovejše skladbe.

St. Premrl.

¹ G. Škerjanca kakor tudi g. Brnobiča se mi zdi potrebno opozoriti, naj prvi težki taktov mahlej narejata bolj navpično navzdol in ne tako po strani, kakor imata onadva navado. Prva taktova doba je vendar najvažnejša in jo mora godbenik in pevec tudi iz taktiranja svojega vodja kot taka spoznati.

DOPISI.

Moravče. Dne 18. oktobra 1925 je obhajal tukajšnji pevski odsek 20 letnico obstoja, katero je proslavil s slavnostnim in obenem prvim koncertom. Nastopil je mešani in moški zbor, ki sta štela skupno 32 pevcev pod vodstvom g. pevovodje in organista A. Capudra. Med 16 pevskega točkami sta bila na sporedu tudi dva govora: v prvem je podal g. organist kratko zgodovino pevskega odseka in se spomnil vseh pevovodij, ki so sodelovali tekom 20 let pri tem zboru, in drugih zaslužnih članov, katerih je že sedem odšlo v večnost — pač v najlepši dobi svojega življenja; v drugem pa je g. kaplan Pfajfar predaval o vplivu pesmi na srce in njegovo čuvstvovanje. Spored sam, ki je poleg umetnih pesmi obsegal tudi koroško in našo narodno pesem, ni tvoril lepo zaokrožene celote, uprav radi nepravilne razvrstitve pesmi. Za pevce pa, ki niso vajeni dolgo vzdržati, bi bilo tudi bolje, da bi odpeli najprej napornejše in nato lažje skladbe, kajti proti koncu je bil zlasti moški zbor precej izmučen. Dovoljujem si opozoriti samo na najbolj očitne hibe v izvajanju poedinih pesmi, katere naj skuša odbor v bodoče odpraviti. Predvsem bi bilo potrebno polagati več važnosti na vezano petje. Radi prepogostega in neumestnega pavziranja — posebno pri umetnih pesmih (n. pr. Ferjančič: »Tone solnce, tone«, Hubad: »Gor čez jezero«) — ni trpelo le prednašanje, marveč tuptam tudi zmisel vsebine. V dinamiki je moški zbor na splošno daleko nadkriljeval ženski zbor; p in mf je le-ta skoraj docela enako izvajal, oboje pa premočno, tako, da se pri f in ff ni več mogel razviti do efektnega izražanja; pp se nasprotno sploh ni uveljavil. Naraščanje in padanje je deklamacijo precej motilo, ker ni bilo polagano, mestoma naravnost eksplozivno (n. pr. Schwab: »Dekle, zakaj tak žalostno« 12 takt). Izgovorjava je bila premalo jasna, pa tudi nedosledna, zlasti pri koroških pesmih, saj je ravno za koroško narodno bistveno: ohraniti ji poleg njenega motiva tudi njeno narečje. Zbor tudi ni znal glasovno obdržati se v pravilnem medsebojnem razmerju. Tako se je v pesmi »Gor čez jezero« prvi tenor na najizrazitejšem mestu v taktu s tremi zaporednimi fermatami vsled premoči drugih glasov popolnoma porazgubil. Tempo je bil izvečine prepočasen, posebno v Vodopivčevi »Ves dan je pri oknu« in dr. Kimovčevi »Marko skačec«, kateri se je še prav posebno poznalo, da je bila že čestokrat na repertoarju. Med vsemi pesmimi sta bili najbolj pomanjkljivo interpretirani Ferjančičeva »Tone solnce, tone«, ki je takorekoč v enem in istem motivu polna menjajočih se čuvstev, zato že vsebinsko, še bolj pa glasbeno težka; in ti kontrasti so delali zboru očitne težave, ter koroška narodna »Oj te mlinar«, ki je bila vse premalo naštudirana. Vrhutega je pa vsled utrujenosti odpovedal tudi že moški zbor. Vsekakor bi bilo bolje, da bi odpadla s programa. Glede streniranosti glasu gre prednost basu, ki je v obeh zborih mirno in čisto donel, dočim je bil drugi tenor v moškem zboru skoro stalno preglasen, mestoma raskav, prvi tenor zatohel in stisnjen (nosni ton), kar je jako motilo čistoto visokih akordov. V mešanem zboru sta se združena tenorja glasila izdatno lepše. Alt je svojo nalogo izvršil v celoti dobro, le včasih se je čul nekoliko rezko (n. pr. bunda v »Marko skačec«); sopran je bil premalo čist in zvočen. Sicer se pa ženskemu zboru pozna pomanjkanje potrebnih vaj na eni strani, a na drugi nediscipliniranost, dočim je moški zbor dirigentu pazno sledil. V ostalem je zbor pohvalno izpolnil svojo nalogo in s prvim javnim koncertom dostojno proslavil svoj 20 letni jubilej. Iz idealnega dela, ki ga vrši pevski odsek na polju ljudske prosvete, se zrcali mnogo uspešnega truda in dobre volje tako na strani pevovodje kot na strani zbora. Toda zahteve današnjega časa v vseh panogah duševnega dela in tako tudi na polju glasbe so tolike, da samo dobra volja ne zadostuje, marveč je treba tudi precejšnje tehnične in metodične naobrazbe. Nujna potreba je tedaj tudi podeželske pevovodje in njih zборе prežeti živo z idejo, da glasba ni diletantizem, marveč umetnost, ki tirja predvsem teoretičnega znanja. Zato želim tudi moravškemu pevskega odseku ob njegovem 20 letnem jubileju, da bi jel vsestransko približevati se sleherni pesmi in glasbi sploh kot umetnini in umetnosti, ki je odmev notranjega doživljanja in čuvstvovanje človeškega srca. Baš to je namreč ona skrivnost in obenem prelepo plačilo

pesmi poglobiti se vanjo tako, da je v stanu v njej duševno dojete vtise kar mogoče poduševljene izpeti. In tako bo 25. leto svojega življenja slavil še lepše in dostojnejše prežet notranje zadovoljnosti, opravičenega ponosa, zavedajoč se očarujočega napredka.

M. Bergant.

Struge. G. urednik! Upam, da boste dovolili malo prostora tudi meni za kratko poročilo s kora struške župnije. Ni sicer kaj posebnega pri nas, a za naše razmere še precej dobro. Cerkev je majhna, premajhna, kar čutimo zlasti pevci in pevke. Kor stisnjen, poleg tega na obeh straneh orgel še sedeži za druge vernike, tako da nam pevcem preostane le malo prostora. Orgle so slabe, nad 70 let staro delo, oropane v vojskinem času principala; ostali registri pa kolikortoliko razglašeni. Zbor šteje redno 10 do 12 moči. Pevske vaje smo imeli do sedaj poleti po enkrat na teden, pozimi pa jih bomo imeli po trikrat. — Pojemo sledeče skladbe: Latinske maše: Hladnikovo Beatae M. V. in istega skladatelja po Riharjevih motivih, Foersterjevo sv. Cecilije, Sattnerjevo Seraphica, Schweitzerjevo Deteta Jezusa in Singenbergerjevo triglasno sv. Alojzija. Poleg teh dve latinski maši za moški zbor: Schweitzerjevo v C-duru in Foersterjevo sv. Jakoba. Za Veliko noč smo peli: Gruberjevo jubilejno, Hladnikov Regina coeli in Premrlorv Terra tremuit; introit in komunijo koralno. Velikonočne pesmi pojemo Riharjeve, Vavknove, Cvekove, Hladnikove, Ocvirkove, Sattnerjeve, Hribarjeve, Adamičeve, Premrlove. Tudi božične večinoma od istih skladateljev; med novejšimi nam najbolj ugaja Premrlova »Le spic. Pojemo tudi iz prilog »Cerkvenega Glasbenika«. Mašne pojemo Hribarjeve, Sattnerjeve, Hladnikove, Premrlove, Adamičeve, Marijine iz naših pesmaric, potem pa tudi iz raznih zbirk slovenskih skladateljev in nekaterih nemških. Naj to za zdaj zadostuje. O priliki se še oglasim.

Rafael Meglen, organist.

Tržič. 11. decembra se je vršila v Tržiču duhovniška konferenca Sodalitatis za kranjsko dekanijo. Na sporedu je bil tudi referat o pomenu in stališču, ki ga zavzema glasba v cerkveni liturgiji, in o dolžnostih, ki jih ima duhovnik, kot vršilec liturgičnih opravil do nje. Referat je bil dobro sprejet, kar je pokazala debata, ki iz nje povzamem par točk. 1. Konferenca je med drugim sklenila, naj bo vsako leto ob priliki rednih sestankov vsaj eno predavanje o cerkveni glasbi, kateremu naj sledi mala praktična vaja v najbolj važnih mašnih spevih. Po odhodu iz semenišča duhovnik skoro ne pride več do tega, da bi bil opozorjen na pravilno in dostojno petje, oziroma če se zgodi, da je opozorjen, se mu pa skoro nikdar praktično ne pokaže, kako naj pravilno poje in kje ravno je treba izboljšati. Na dostojno petje bi bilo treba opozoriti zlasti pri pogrebnih duhovnikov, kjer pride po navadi več duhovnikov skupaj: pri takih prilikah naj bi se vse pogrebne pevske molitve opravile kolikor mogoče mirno in dostojno, vredno razpoloženju prisotnih. Za prihodnjo konferenco se je določila tema: »Praktični nasveti, kako vpeljati in zbuditi smisel za ljudsko petje.«

2. Na konferenci se je tudi vprašalo, ali še deluje škof. nadzorovalna komisija ali ne. Izrazila se je želja, da naj se to nadzorovanje redno vrši in nadzornik naj potem poroča o rezultatu na vsakoletni pastoralni konferenci. Ob priliki nadzorovanja bi se rešili in poravnali morebitni spori in nesoglasja med pevovodjem in župnikom oziroma farno duhovščino in sploh rešile one sporne zadeve, ki so včasih malenkostne in večkrat zavirajo celoten razvoj v dotičnih krajih.

3. Duhovščina je izrekla željo, naj bi se vršile včasih okrožne prireditve vseh zborov, po vzoru zadnje prireditve v Kranju 11. oktobra 1925. Pevska domišljavost je ob takih časih najlažje ozdravljena in marsikateri nauk odnese vsak posameznik s seboj.

4. Čuti se, da manjka stikov med cerkveno glasbeno centralo in podeželsko duhovščino in ta prepad bi bilo treba premostiti pótom žive besede na ta ali oni način; vse one pritožbe češ, duhovščina zamuje novejšo glasbo, noče podpirati orglarske šole itd. izhajajo iz tiste odtujenosti, ki bi se dala s podrobnim delom po dekanijah tako ali tako premostiti in se bo tudi morala, ker sicer so vsa naša cerkveno glasbena stremjenja zapisana poginu. Tudi cerkvena glasba kot živ organizem stalno napreduje.

in se izpopolnjuje. Ta napredek prihaja z raznih strani: zlasti liturgične in specifično tehnično glasbene in v obeh slučajih je treba času primerno odgovoriti. Da se tudi tisti, ki se s stvarmi ne pečajo podrobneje, za stvar zainteresirajo, je treba poduka. Morda bi stopilo Cecilijino društvo v stik s Pevsko zvezo in bi potem oba činitelja organizirala podrobno delo in gotovi uspehi bi ne izostali.«¹

A. Dolinar.

RAZNE VESTI.

Osebnosti. Naš skladatelj starosta Anton Foerster je obhajal 20. dec. 1925 osemindesetletnico. Bog ga živi še leta in leta! — Upokojeni šolski upravitelj, pisatelj in skladatelj Janko Leban je bil odlikovan z redom sv. Save V. razreda. Istotako skladatelj Josip Pavčič. Župnik-svetnik Jakob Aljaž je bil ponovno odlikovan, topot kot zaslužni planinec, z redom sv. Save III. razreda. Vsem trem našim glasbenikom in prijateljem najiskrenejše čestitamo!

Naš skladatelj Ignacij Hladnik je obhajal minulo jesen šestdesetletnico (rojen 25. septembra 1865). Prvo službo kot organist je nastopil v Št. Jakobu ob Savi l. 1880., l. 1881. se je preselil v Staro Loko in služboval tam osem let. Od l. 1889. pa deluje vzdržema v Novem mestu kot kapiteljski organist in pevovodja. Mnogo je učil tudi po raznih novomeških in bližnjih zavodih, kakor tudi privatno. Kot skladatelj se je ves čas mnogo in mnogostransko udeleževal. Danes se zdi, da je stopil nekako v ozadje. Bodi temu kakorkoli: priznati moramo, da je vrzel v naši glasbi med starim nececilijanskim petjem in moderno cerkveno glasbo izpolnil dokaj častno. Kot šestdesetletnika, hkrati ob 45 letnici njegovega organistovskega delovanja — na orglah je Hladnik virtuos — in ob 40 letnem skladateljskem jubileju se ga — sicer malo pozno — pa zato tem pristrčneje spominjamo in mu želimo še mnogo zdravih, srečnih in vedrih let. Bog ga živi!

Orglarska šola Cecilijinega društva v Ljubljani se je 8. decembra 1925 slovesno posvetila presv. Srcu Jezusovemu. Slovesnost se je izvršila v alojzijeviski kapeli, nad katero je nastanjena orglarska šola. Nagovor je imel predsednik Cec. društva konz. svetnik p. Hugolin Sattner, ki je tudi opravil predpisani obred. Slovesnosti so prisostvovali vsi učenci, ravnatelj šole in nekaj učiteljev. Šola je dobila ob tej priliki lepo podobo presv. Srca Jezusovega.

Hrvatski umetnik na goslih Zlatko Baloković je pričel svojo letošnjo koncertno sezono v največji newyorški dvorani Carnegie Hall. Amerika Balokoviča visoko čišla in ga prišteva največjim svetovnim violinistom.

Prvo belgrajsko pevsko društvo je priredilo prvo razstavo izvirnih glasbenih rokopisov jugoslovanskih skladateljev in raznih izdaj jugoslovanske glasbe.

Tvrda Ivan Kacin, Gorizia, (Piazza Tommaseo 29) je postavila v l. 1925. od maja do božiča 3 cerkvene orgle in izdelala 45 harmonijev ter 10 pianinov. Orgle računa po 6.400 Din od registra (pnevmatični sistem). Delovodja je g. Josip Valiček, bivši prvi obratovodja pri pokojnem Milavcu v Ljubljani. Jamstvo za nove orgle 10 let.

Pevski zbor slovenskega učiteljstva je priredil za svoje člane do sedaj že dva pevska tečaja. Prvi koncert tega zbora se bo vršil 20. marca t. l.

Uredništvo »Pevca« je prevzel g. Anton Dolinar, katehet v Trzinu.

Pevska Zveza v Ljubljani pripravlja za letošnjo sezono pevske tečaje za organiste in pevovodje. Prvi se bo vršil v Kamniku v dneh 10. in 11. februarja. Prenočišča bodo zastoni, hrana prav poceni. Predavali bodo: M. Bajuk, Ant. Dolinar, dr. Fr. Kimovec, St. Premrl, Iv. Primožič in drugi.

¹ Zahvaljujemo se g. poročevalcu za te stvarne nasvete. Mi s svoje strani, pa tudi Cec. društvo bo rado vse storilo, kar more pripomoči k uresničenju v dopisu izrečenih želja.

Uredništvo.

OGLASNIK ZA CERKVENO IN SVETNO GLASBO.

Vinko Vodopivec: Pesem za posvečevanje nove cerkve ali novega oltarja. — Pesem v čast sv. Cecilije. (Za blagoslovitev novih orgel.) — Dva zelo preprosta, pa hkrati učinkovita zbora, ki ju bodo povsod radi, lahko in z uspehom peli. Najlepši bo srednji del »sv. Cecilije«. Tu bi na zlogih — čast — in — več — v spremljevanju v tenoru rajši videl g kot f. Pesem sv. Ceciliji na čast bi se smela tudi ob kaki drugi priliki glasiti z naših korov, kakor na njen god ali pri blagoslovitvi novih orgel.

Kimovec.

Alojzij Mav, C. M.: Božični šopek Jezusu, za mešan zbor, deloma s spremljavo orgel. (2. natis) 1925. Natisk dovolil škofijski ordinarijat v Ljubljani z dne 18. nov. 1922. št. 4404. Tisk Zadrúžne tiskarne v Gorici. Cena 6 Din. Napev prve skladbe je angleški. Mav ga je spretno opremil. — Mav je z dosedanjim skladanjem dokazal, da je po svojem čustvovanju ves, kar ga je, ustvarjen za poljudno glasbeno delovanje. Prav nič nam te sodbe ne majó kakí bolj zavítí harmoniční zapletki ali slučajno ponikovanje gladko žuborečega melodičnega potočka, ki se mu sem ter tja zazdi, da uide s sočnih livad in se potaji v ostre čeri govornene glasbe, da smo ga kar veseli, ko se jim zopet izmakne in se iznova vesel in veder razlije po čisti z božajočim solncem ožarjeni strugi. Ta njegova lastnost ni slabost, ampak prednost, velik dar, ki ga je treba samo gojiti, da se bo razvijal v čim plemenitejšo smer in novejše glasbeno teženje na lahek, jasen, vsem razumljiv način posredoval najširšim krogom. — Da zna večsih postati tudi slovesen, kar dramatičen, nam priča to in ono mesto v pričujočih skladbah, predvsem št. 5. Kakšno manj spretno zapisano noto ali harmonijo, ki bi namesto nje rajši kaj drugega videl, človek že še tudi najde (v 2. 4. 5. pesmi); pa nič zato, ker nam je zbirka v celoti kar všeč.

Kimovec.

Anton Jobst: Šest cerkvenih pesmi za mešan zbor z orglami, zložil —. Z dovoljenjem škof. ordinariata v Ljubljani z dne 20. nov. 1925, št. 4344. Samozaložba. Tri Marijine, dve velikonočni, ena na čast sv. Rešnjemu Telesu. — Jobst ima čut za drobno lepoto, miniaturne reči ga mikajo, tako, da so njegove skladbe pred vsem drobni mozaiki, sestavljeni iz pestro barvanih harmoničnih kamenčkov. Tej mozaični harmonični strukturi je podrejeno vse drugo, tudi melodična črta se po njej ravna. — Pogosto je čutiti, da bi rad še več povedal, skladbo v živo harmonično barvitost še globlje potopil — očitno namreč prisluškuje notranjemu bujnejšemu zvoku in ga skuša v njegovi polnosti zajeti, pa je težko vselej najti točen zunanji materialni izraz za notranje čustvo. Kot nekaj stalnega se vrača v kadencah bolj ali manj poln tredecimni akord, ki je videti, da mu posebno ugaja. Skladbe se v svoji živahni blagoglasnosti lepo slišijo.

Kimovec.

NAŠE PRILOGE.

V današnji glasbeni prilogi priobčujemo dve nekoliko težji in samoraslo zloženi Josip Klemenčičevi velikonočni pesmi. Klemenčič je zložil štiri velikonočne. Prihodnjicé nameravamo objaviti še tretjo, četrto morda prihodnje leto. Klemenčič je naš izredno nadarjen in izrazito modern skladatelj. Naj bodo te njegove velikonočne pesmi priča, v kakšno smer streme naši mlajši. To niso plitve in sentimentalne stvari, tudi ne samo goli poskusi, temveč krepka, zdrava, odločna in bogato zasnovana glasba; to je zamah navzgor in naprej! Pisane so seveda za boljše zборе in za spretno orglavce. Krivično pa bi bilo, če bi te vrste skladbe kratkomalo odklanjali. Bodimo veseli in ponosni na takega slovenskega mojstra! — Pozneje bo »C. GL.« pri našal zopet lažje skladbe. — Posamezni izvodi današnje priloge (8 strani) po 3 Din.

Odgovorni urednik lista in glasbene priloge in izdajatelj Stanko Premrl v Ljubljani.
Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani Karel Ceč.